

Ruge: 'Oost-Duitse identiteit is het bewaren waard'

Lezing en debat met schrijver Eugen Ruge in Amsterdam

Achtergrond - 23 maart 2015

"Ik merk dat ik conservatief word", houdt Eugen Ruge vrijdag het publiek in Amsterdam voor. "In de zin dat ik er achter kom dat sommige zaken simpelweg het bewaren waard zijn." De Duitse auteur van 'In Zeiten des abnehmenden Lichts' sprak in de Reeks Poëtica over politiek geëngageerd schrijverschap en de herovering van de eigen identiteit.

In een vol Spui25 in Amsterdam interviewde hoogleraar Germanistiek Nicole Colin vrijdag de Oost-Duitse schrijver Eugen Ruge. Uitgangspunt van het gesprek is zijn bijzondere familiegeschiedenis. De auteur stamt uit een geslacht van politieke vluchtelingen. Zijn vader Wolfgang vluchtte vanwege zijn communistische overtuigingen in 1933 naar de Sovjet-Unie, waar hij vanwege zijn Duitse afkomst bij aanvang van de oorlog in een strafkamp werd geplaatst.

Hij leerde er zijn vrouw kennen met wie hij in 1954 in het Russische Soswa zoon Eugen kreeg, en twee jaar later de weg terugvond naar Duitsland. Ook Eugens grootouders moesten op de vlucht voor het nazi-regime. Zij hadden in Mexico meer geluk en wachtten rustig af tot ze weer naar Duitsland terug konden. "Ik heb die vluchttraditie zelf voortgezet", memoreerde Ruge zijn vlucht naar het Westen in 1988.

In Zeiten des Abnehmenden Lichts

Deze familiesaga, die zich afspeelt tegen de achtergrond van de opkomst en ondergang van de DDR, heeft Eugen Ruge op meesterlijke wijze beschreven in zijn semi-autobiografische debuutroman, waarvoor hij de prestigieuze Deutsche Buchpreis kreeg. Het bijzondere aan dit boek is dat het verloop van de geschiedenis in de intieme persoonlijke verhoudingen van één familie tot uitdrukking komt. Het is geschiedschrijving in de vorm van een roman.

Eugen Ruge (1954) werd in het Russische Soswa geboren en verhuisde op 2-jarige leeftijd naar de DDR. Zijn vader Wolfgang werd een van bekendste historici in de DDR. Ruge studeerde wiskunde en werkte tot zijn vlucht in 1988 naar de BRD bij het

Zentralinstitut für Physik der Erde. Na de val van de Muur werd hij in West-Duitsland theatermaker en vertaler Russisch.

In 2011 debuteerde hij als romanschrijver met 'In Zeiten des Abnehmenden Lichts'. In 2013 verscheen van zijn hand 'Cabo de Gata', in het Nederlands verschenen als 'Nachtbus naar Andalusië'.

Opvallend is dat de grote gebeurtenissen, waaronder de bouw en de val van de Muur schitteren door afwezigheid. Hij noemt zijn boek, waaruit hij vrijdag enkele passages voorlas, in verwijzing naar de periode rondom de val van de Muur en de Duitse eenwording, dan ook de 'Wenderoman zonder Wende'. "Mijn idee was dat de lezer het boek afmaakt. Wanneer je deze gebeurtenissen weglaat, zijn ze er toch."

'In Zeiten des abnehmenden Lichts' werd in Duitsland door publiek en pers lovend onthaald. Het boek werd veelvuldig vergeleken met het grootste Duitse familie-epos, Thomas Manns 'Die Buddenbrooks'. In Nederland verscheen het boek als 'In Tijden van Afnemend Licht'.

Maatschappelijk geëngageerd schrijverschap

Eugen Ruge behoort tot een generatie maatschappijkritische auteurs die zijn opgegroeid in de DDR. Die kritische houding heeft volgens hem niks te maken met een terugverlangen naar vergane tijden, zei hij in Amsterdam. "Het zijn juist diegenen die toen ook al kritisch waren, die dat nu weer zijn." Zijn oorspronkelijke optimisme over het kapitalisme heeft plaats gemaakt voor een diepgaand pessimisme over de ontwrichtende gevolgen van de (kapitalistische) globalisering.

In maart 2014 maakte Ruge veel discussie los met een bijdrage in het Duitse weekblad Die Zeit. Hierin argumenteerde hij dat het Westen de Oekraïne-crisis aan zichzelf te danken heeft. Ook verwijt hij het Westen inzake Rusland met twee maten te meten.

In december vorig jaar mengde hij zich weer in het Rusland-debat. In Der Spiegel ondersteunde hij de oproep van SPD-politicus Mathias Platzeck voor een nieuw Krim-referendum, dit keer onder toezicht van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Ook viel hij het optreden van de regering-Merkel met betrekking tot de Krim-crisis aan. De uitbreiding van de NAVO naar het Oosten noemde hij hier een 'sluipende, postkoloniale vorm van expansiepolitiek'.

Nicole Colin vroeg Ruge in Amsterdam of zijn houding ten opzichte van Rusland iets te maken heeft met zijn biografie. "Mijn band met Rusland is verwaarloosbaar", zei hij daar op. Hij schreef zijn bijdrage dan ook niet om Poetin te verdedigen, maar om de eenzijdigheid en de gebrekkige historische kennis in

het debat te doorbreken. Toch signaleerde Ruge ook een gebrek aan nuance in zijn eigen stukken, die hij zei “in een vlaag van woede” te hebben geschreven. In Spui25 toonde hij zich eerder bedachtzaam en beschouwend.

‘Ik merk dat ik conservatief word’

De voortschrijdende globalisering zet volgens Ruge de culturele eigenheid wereldwijd onder druk. “Als de productie overal ter wereld op dezelfde manier wordt vormgegeven, volgt de cultuur vanzelf.” “Maar het is toch niet vanzelfsprekend, en om talloze redenen ook helemaal niet wenselijk, dat iedereen ter wereld Westerse consumptiepatronen overneemt.” Als hij het voor het zeggen had, zou Ruge dan ook “bij groei van de groei van de economie op de rem trappen”.

Ruge omschreef zijn eigen politieke overtuiging als links-conservatisme, “als zoiets al bestaat”. “Ik ben er achter gekomen dat er simpelweg zaken zijn die de moeite waard zijn om te bewaren.” Een van die zaken is de eigen identiteit. Hij vertelde hoe hij na zijn vlucht naar het Westen aanvankelijk probeerde zijn Oost-Duitse identiteit af te werpen. Hij paste zich aan zijn nieuwe omgeving aan en poogde een “behoorlijke Wessi” te worden. “Later dacht ik, nee, je bent Oost-Duitser.”

Hij ziet zijn boek dan ook als een bekentenis tot de eigen identiteit. “Die moet men op de een of andere manier terughalen. Wij zijn toch niets meer dan ons verleden. Hoe meer daarvan men met zich mee draagt, hoe rijker men is.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/10888/ruge-oost-duitse-identiteit-is-het-bewaren-waard>